

Canticum és kapualj

Ének az esőben

A kiváló akusztikájú és impozáns tanácsháza udvarát választotta zárókoncert-jének színhelyéül a *Canticum kamarakórus*. Sajnos, az időjárás közbeszólt, és az együttes és közönsége „beszorult” a kocsifeljáróra. Ezzel az épület újabb adottságait fedezte fel. E zárt helyiség ugyanis, bár szépségben nem vetekedhet az udvarral, akusztika és intim hangulat tekintetében állja a versenyt.

A négy előadásból álló sorozat (karácsonyi, tavaszi, és a 10 éves évforduló alkalmából rendezett jubileumi koncert) befejezéseként nyárestj muzsikával örvendtették meg a közönséget.

A 15 tagú kamarakórus csodálatosan tisztán, természetes egyszerűséggel és felkészülten adta elő hangulatos műsorát, végigvezetve hallgatóságát szinte az egész kórus(b)írodalmon. A választott művek alapján lemérhető, hogy az együttestől egyetlen zenei irányzat sem áll távol, ugyanolyan könnyedén éneklék Marenzio és Lassus műveit, mint Debussyt és Kodályt, vagy néger spirituálékát.

A színes és változatos programból nehéz kiválasz-

tani a leginkább említésre méltókat, hiszen minden egyes műnek volt valami érdekessége. Felejthetetlen *Goldoldi Csónakos énekének* előadásánál a vízcsofogás utánzása, a könnyed, játékos hangulat. *Lassus Zsoldosszerénájának* hallgatásakor szinte magunk előtt láttuk a szerelmes német dragonyost, aki megpróbál olasz nyelven udvarolni. Fantasztikus volt, ahogy a magyar kórus olaszul énekelte — német akcentussal. *Rossini Gondolások* című darabja az olasz opera hangulatát idézve festette elénk a romantikus Velencét karcsú gondoláival.

A férfikvartett (*Gyüdi Sándor, Németh Csaba, Kós Péter, Lugosi Miklós*) *Schubert Szerénáját, Borogyin Tréfás szerénáját* és egy álombeli találkozást élénk varázsoló spirituálét adott elő, meglepően magas színvonalon, kiváló humorral. A spirituálé műfaja közel áll a kórushoz, ezt bizonyították a Jordán folyó méltóságteles hőmpolygását ábrázoló és az ismertebb *Deep River* bemutatásával is.

Érdekes volt *Mozart Kis éji zenéjének* I. tételét kó-

rusfeldolgozásban hallani. A ráadásaként gyertyafény mellett előadott *Kodály Esti dal* tiszta harmóniáival megható volt. A technikailag időnként meglehetősen bonyolult, de ennek ellenére hibátlan zongorakíséretet *Bódis Péter* előadásában hallhattuk. A szoprán szólót *Szél Bernadette* kulturáltan énekelte.

Az együttes vezetője Gyüdi Sándor, akinek nevével zenei berkekben egyre gyakrabban találkozunk. A színház operatársulatánál karigazgatóként dolgozó kitűnő muzsikusz vezető a Vaszy Kórust és az Egyetemi Énekkart is. Nagy energiával és lelkesedéssel készül a koncertekre. Nemcsak kiváló szervező, de jó énekes is — az est folyamán hallhattuk szólót énekelni. A közönség előtt otthonosan mozog, finom érzékkel konferálja az előadást és ügyesen hívja fel a figyelmet egy-egy szám érdekességére. Személyében olyan sokoldalú, szuggesztív művészt ismerhettünk meg, aki zeneszeretetével és intelligenciájával nemcsak együttesét, de a közönséget is magával ragadja.

Gresó Erzsébet

„Új film”

Állatfarmi útmutató

A hatalom eltorzíthatja még a disznókat is! S a jelmondatok is könnyen megváltoztathatók, csak néhány szót kell hozzájuk biggyeszteni, vagy elvenni belőlük. A forradalmak kódexét látszólag a nép írja, ám a parancsolatok, tételek magyarázatának, értelmezésének, alkalmazásának mikéntje felől már az újdonsült hatalmasságok döntenek.

Majdnem 50 esztendőt kellett várnunk arra, hogy Magyarországon és Kelet-Európában megjelenjen *George Orwell Animal farm*, azaz *Állatfarm* című regénye, s majd negyven évet, hogy bemutatassák *John Halas*, világ-hírű magyar származású, angol rajzfilmdrevezőnek ebből készült animációs filmjét. És hát körülbelül ugyanennyi évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy kiderüljenek némely disznóságok, itt mifelénk. Érthető, hogy eddig nem nagyon mutogatták minékünk az Állatfarmot. Még magunkra ismerünk volna! Mi, akik mint igazságot húztuk a szekeret, mint birkák túrtuk, hogy kopaszra nyírjanak, mint a tehének, hogy fejjenek, mint szamárak, hogy hülyének tartsanak bennünket.

„Minden állat egyenlő” — írják fel az állatok Halas rajzfilmjében öles betűkkel annak a háznak az oldalára, melyből az embert, a túranoszot, a farm gazdáját elűzték s maguk veszik kézbe sorsukat. S valóban kiderül, a maga helyén minden állat ragyogóan teljesít. Olyan különleges feladatok megoldására is képes, amihez ereje, lendülete, a szabadság érzete s a szép jövő képze-

nélkül aligha lenne. A ló óriási köveket emelget az épülő szélmalomhoz. A kacsák gabonát aratnak, a tyúkok asztagot raknak. Megy minden, mint a karikacsapás. Egészen addig, míg a disznók ki nem találják magukról, hogy ők különbek minden más állatfajtánál, s így legilletékesebbek arra, hogy a farmot irányítsák. Egy aprócska malőr is történet, mindjárt az új módszer bevezetésének kezdetén. Az egyik disznó túlságosan komolyan veszi az eszmét; demokráciát s más efféle nyálánkságokat ígérget az állatoknak. Nyilvánvalóvá válik, hogy még idejekorán el kell őt távolítani a hatalomból. Majd az első kivégzések is lezajlanak. Mindezeket diszkrétan, ízléses formában szervezi meg a nagy vezér, a sötét színű kandisznó. Mint ahogy a forradalom legelején kitalált hét parancsolatot is észrevétlenül hamisítja meg. A tisztogatások elvégzése után „Az állat nem öl meg más állatot” tétel így egészül ki: „Az állat nem öl meg más állatot ok nélkül”. A hetedik parancsolat, miszerint „minden állat egyenlő” is egészen sajátosan változik meg. Így: „Minden állat egyenlő, de egyes állatok egyenlőbbek a többieknél”.

Ha ezt a filmet bárhol a világon megnézték az elmúlt évtizedekben, azonnal tudták a mozbán ülők, kit asztaloztatnak a nyakán szűrőcsőket viselő sertéshez. És nemcsak azért, mert az *Angolhon állatai* című himnikus dal kísértetiesen hasonlít a Szovjetunió őskorában fogant hőseinekhez. Chaplin Diktátorát sem csu-

pán a bajuszkája miatt azonosította könnyen a néző, 1953-ban is tudta mindenki, kit „tiszteljen” a filmvászon a disznófejű, négy lábú, önkényúrban.

Mondom, 1953-ban! A film ugyanis akkor készült, amikor nálunk a Nagy Sertés tanítványai kezdték malackodni. A transzparenseket akkoriban röfögték tele jelmondatokkal, a padlásokról pedig ilyentájt sópörték le a mosléknakyalót. S mi itt Kelet-Európában, egy darabig elhittük a tündérmesét. Később meg — más választásunk nem lévén — úgy tettünk, mintha elhinnénk!

A film, a regény üzenete persze nem ilyen egyszerű. Ma már több ez, mint a sztalinizmus keserű szatírája. Orwell szerint mind a szélsőségesen jobb-, mind a szélsőségesen baloldali rendszerek törvényszerűen ilyen arcot öltenek, mint ez az állatfarm. Ahol az új megváltók önhittségükben először csak megtelekeznek azokról, akiket vezetnek, később cinikusan használják fel őket saját céljaikra.

A rajzfilm felnőtteknek szól, ne keressük hát a bűbajos Walt Disney-figurákat. Az idilli jeleneteknél a rendező, a rajzoló ugyan önfel-leltlen játszadozik el egy-egy kiskacsával, a hárfapengés ritmusára mozgatja meg a kazalrakó tyúkanyókat, a szabadság hírvivőit, a galambok, úgy röppennek az égre, mintha a boldogság mesebeli két madarai lennének, ám a nézőben a legdurvább képek láttán is mindvégig ott a gyanú, a sejtélem s a tapasztalat. Mintha már látta volna a rogyásig dolgozó lovat, az idomított ebeket, a vezér hatalmasra keretezett mellképét, s az érdemrendeket... Mintha hallotta volna már a szónoklatot. S a mai néző öhatatlanul folytatja John Halas filmjét. Fél, nehogy a nagy változás után a legbutább állatok vezessék a farm önkényurai ellen a felbőszült és elcsigázott jószágnepet.

S reménykedik, hogy a disznóságok korszaka után nem a számszágok korszaka következik a mi kis farmunkon.

Pacsika Emília

Gondolatok az egyetemi tisztségválasztás előtt

A rendszerváltás folytatódik az intézményekben is. Az utóbbi napokban ezeken a hasábocon többször foglalkoztunk ennek első jeleivel. Most egy akadémikustól kaptunk e tárgyban írást, aki a JATE egyetemi tanára, a fizikai kémia nemzetközileg elismert kutatója, és aki hallgató kora óta a szegedi tudományegyetemen fejti ki munkásságát.

Egyetemeink életének egy rendkívül jelentős állomásához érkezünk: el kell döntenünk, hogy a rendszerváltozás után demokratikus országunk építésében milyen szerepet szánunk ezeknek az intézményeknek, és ezt milyen vezetéssel kívánjuk megvalósítani. A vélemények rendkívül eltérőek, radikális nézetek jobb- és baloldalon is elhangzanak. Mielőtt az utóbbi kérdés részletes taglalására rátérnék, néhány tényről szeretnék ismertetni.

1.

Úgy gondolom, annak kijelentése senki számára nem jelent meglepetést, hogy egyetemeink, az Akadémiához és a többi ilyen jellegű intézményhez hasonlóan, az elmúlt évtizedekben az állampárt által kézben tartott és irányított testületek voltak. A József Attila Tudományegyetemnél maradván, az egyetemet az elmúlt évtizedekben egy szűk, az állampárttal szoros kapcsolatban álló csoport irányította, egymással cserélve a párt- és állami megbízatásokat.

Egyetemünk rektora rövidebb megszakításokkal több mint egy évtizeden keresztül viselt vezető funkciókat, többek között párttitkára volt egyetemünknek is. De különböző szintű párttitkári funkciót töltött be a Természettudományi Kar jelenlegi és korábbi dékánja, dékánhelyettes(i), a dékáni titkár és a tanszékvezetők jelentős része is. A TTK-t az egyetemi tanácsban képviselő három kollega szintén volt párttitkár vagy pártvezető. A legtöbb szakon jelentős számban, sok esetben többségben voltak a párttagok a tanszékvezetők és az idősebb oktatók között is. A bölcsész- és jogi karok helyzetét pontosan nem ismerem, de meg lennék lepve, ha a társadalmi tudományok területén a pártállam nem érvényesítette volna akarátát.

Egyetemünk politikai kötődését, a vörös szint csak részben tudta halványítani az elmúlt évtizedben a kontrasztok csökkenése, és a pártönkívüli és a párt politikájától távol álló oktatók, egyetemi tanárok kinevezése.

Szabad legyen hangsúlyoznom, hogy ezzel az ismertetéssel senkit sem akarok bántani és minősíteni. Meggyőződésem ugyanis — és ezt az akadémiai közgyűlésen is hangoztattam —, hogy az elmúlt évtizedekben egyetemünkön (és az Akadémián is) vezetői funkciót betöltők többsége lelkiismeretesen dolgozott és — kihasználva politikai kapcsolatrendszerét — igyekezett a legtöbbet tenni az általa vezetett intézményért. Ez a kapcsolatrendszer azonban összeomlott, értékét elvesztette.

A korábbi helyzetet tükröző politikai képtől függetlenül le kell szögeznünk azt is, hogy egyetemünk nemcsak Marx és Lenin tanainak terjesztésével, a szovjet típusú szocializmus eszméinek tanításával és hazai megvalósításával foglalkozott, hanem a lehetőségekhez képest jól képzett szakembereket bocsátott ki falai közül. Ezzel egy időben nemzetközileg is elismert és az egyetem és hazánk megítélése szempontjából egyáltalán nem elhanyagolható kutatási eredményeket ért el. A hozzájárulás mértéke természetesen — pártállástól függetlenül — különböző volt. Az Akadémia könyvtárának az 1981–87-es időszakra végzett, és 1989-ben csaknem 500 oldalon közzétett felméréséből egyértelműen kitűnik az is, hogy a természettudományok területén, az egyes szakterületeken hazai viszonylatban kiemelkedő nemzetközileg is jóval az átlag föléi eredményeket általában nem az elmúlt időszakban politikailag aktív és vezető funkciót betöltők állták: el, hanem azok, akik a párttól távol álló magatartásuk miatt az egyetem életében, irányításában lényeges szerepet nem játszottak. Ebben természetesen semmi meglepő nincs, hiszen lehet bármilyen okos, tehetséges valaki, ha hosszú éveken, évtizedeken át szinte több mint egész em-

bert igénylő, állami, párt- és társadalmi megbízatásokat végez, aligha tud a tudományos versenyben részt venni.

2.

Milyen szempontokat érvényesítsünk az egyetemi vezetők kiválasztásakor a rendszerváltozás után? Az Akadémia idei közgyűlésén a következőket javasoltam megfontolásra: 1. Alapvető követelmény, hogy a tisztségviselők szakterületük nemzetközileg is elismert művelői legyenek. 2. Politikai szempontból nem lenne helyes olyan vezetőket választani, akik az elmúlt évtizedekben tagjai voltak a kommunista párt legmagasabb szintű testületeinek (például a központi bizottságnak). 3. Alapos megfontolást igényel, hogy az egyetem élére korábban, a pártállam által támogatott és már hosszabb ideig vezető funkcióban levőket újraválasszuk-e.

Az első ponttal kapcsolatban nyíltan senki nem száll vitába, bár az akadémiai választás eredményeit tekintve, ennek az elvnek az érvényesítésétől a rendszerváltozás után épp úgy eltekintettünk, mint előtte. A második és harmadik ponttal kapcsolatban az MSZMP volt tagjainak egy része hevesen tiltakozik. Ez politikai és emberi szemszögből természetesen érthető, sajátoság viszont, hogy a politikamentes, demokratikus elveket érvényesítő szempontokat nem a párt volt egyszerű közgazdónai, hanem elsősorban az MSZMP-ben és az MSZMP által vezető pozícióba helyezett oktatók és kutatók hangoztatják. Joggal merülhet fel a kérdés: miért nem képviseljük ezeket a demokratikus elveket az elmúlt évtizedekben, miért nem tiltakoztak az ellen, hogy csak őket és elvbarátaikat helyezte az állampárt vezető funkcióba, miért nem harcoltak azért, hogy a teljesítményelv jusson érvényre a vezetői pozíciók odaítélésekor is?

Mindezek ellenére — szem előtt tartva Szelényi Iván akadémikusnak néhány hete a Magyar Nemzetben közzétett gondolatát —, legyünk különbek és jobbak a kommunistáknál — én sem tartom helyesnek, hogy egy demokratikus rendszerben politikai szempontok alapján válasszunk vezetőket. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy még nem egy teljesen demokratikus országban, hanem egy demokratikus berendezkedés felé haladó, átmeneti szakaszban élünk. Hiába van ugyan új, demokratikus megválasztott kormányunk és Parlamentünk, alsóbb szinteken még mindig azoknak a kezében van a hatalom, akiket egyáltalán nem demokratikusan választottunk.

Eppen ezért igencsak abszurd lenne, ha a rendszerváltozás után ugyanazok a személyek irányítanák az intézmények demokratizálódását, reformját, az új szellemű egyetemek kialakítását, akik a pártállam megbízásából az elmúlt évtizedekben a párt politikájának, elképzeléseinek megvalósításáért, más jellegű struktúrák felépítéséért tevékenykedtek. (Hogy ez mit jelentett, és milyen eredménnyel járt, azt — úgy gondolom — nem kell részleteznem.)

Szerencsére, a korábbi káderpolitika ellenére, egyetemünkön vannak olyan oktatók is, akik pusztán emberi magatartásuk okaitól és tudománytervettségük, nemzetközi tapasztalatuk alapján, alkalmasak az új szellemű egyetem megteremtésére és irányítására.

3.

Alapvető kérdés, kire bizzuk az egyetem új tisztségviselőinek megválasztását: a minisztériumra, vagy az egyetem dolgozóit és hallgatóit képviselő egyetemi tanácsra. Magam az utóbbi megoldás híve vagyok, azzal a kiegészítéssel, hogy a választás eredményének érvényesítéséhez a miniszter hozzájárulása mindeképpen szükséges.

Felmerül a kérdés: van-e remény, hogy a vezetésben a kívánt változás megtörténjen? Ha a régi politikai hovatartozás, a régi beidőződés, esetleg az új vezetőktől való félelem érvényesül az egyetemi tanács megválasztásakor, akkor — az erő megosztása miatt — alig van esélyünk a megújulásra, új egyetemi emberek vezetővé válására.

Itt a kormányzatnak kell megvívnia az egyetem dolgozóit, hogy nem lesz politikai bosszorkányüldözés, és az ötéves években elkövetett méltánytalanságokat a jelenlegi politikai vezetés nem akarja megismételni. A JATE minden dolgozójának meg kell adni a lehetőséget, hogy tehetségével, emberi értékeivel hozzájáruljon az új szellemű színvonalas oktató- és kutatómunkát végző egyetem megteremtéséhez.

Solymosi Frigyes

Fiatalt, agilis német nyelv-
vizsgálóval, jogosítvánnyal
rendelkező
gépészmérnököt
felvesszünk.

Jelentkezés
személyesen.
PROMPI-COOP KFT.
Szeged, Komócsin tér 10.
III. 4. Telefon: 15-307.

Középiskolai végzett-
séggel, német és angol
nyelvtudással, gyors és
gépírói gyakorlattal
rendelkező

**titkárnőt
keresünk,**

„21 000 Ft/hó 2214/12”
jeligére a Sajtóházba.